

Rektor

Rikard Skårfors
FD, Utbildningsledare
Rektors kansli, Ledningssekretariatet

Regeringskansliet (Utrikesdepartementet)

Yttrande över promemorian Bättre förutsättningar för utsänd statlig personal (Ds 2024:9)

Stockholms universitet har av Regeringskansliet (Utrikesdepartementet) anmodats att inkomma med synpunkter på promemorian *Bättre förutsättningar för utsänd statlig personal* (Ds 2024:9). Universitetet har följande att anföra.

Övergripande synpunkter

Stockholms universitet tillstyrker förslagen (kapitel 7) om att rekommenderad vaccinering av medföljande ska vara skattebefriad och att kostnader för nödvändiga läkarundersökningar för medföljande inför utlandsstationeringen ska kompenseras genom lönetillägg.

Stockholms universitet tillstyrker däremot inte utredningens ställningstagande (kapitel 8) om lagstiftning om anställningsförmåner för särskilda kategorier av utsända arbetstagare, utan menar att särskilda villkor för utsänd personals tillgång till hälso- och sjukvård samt tandvård i första hand bör regleras genom ensidigt utställda arbetsgivargarantier och försäkringar. Universitetet konstaterar vidare att det är oklart vilka arbetsrättsliga regler som gäller för utsända arbetstagare och att utredningen i detta avseende inte i tillräcklig utsträckning tagit hänsyn till de internationella privaträttsliga och de allmänna arbetsrättsliga aspekterna. Detta utvecklas vidare i det följande.

Lagstiftning om anställningsvillkor är fel metod

Utredningen konstaterar (s. 140) att det finns två alternativ till hur direktutsänd personal ska få tillgång till hälso- och sjukvård samt tandvård: antingen genom att direktutsänd personal ska omfattas av en regions ansvar eller att det löses genom privata försäkringar. Utredningen menar att en försäkring inte löser problemen (s. 141) och föreslår därför att vård ska erbjudas av regioner, men bara till personal som är utsänd av Regeringskansliet eller Försvarsmakten.

Stockholms universitet anser att utredningens slutsats att en försäkringslösning är utesluten inte är tillräckligt underbyggd. Utredningen anför bland annat att det är ”otillfredsställande om staten, för att undgå effekterna av viss lagstiftning, lutar sig mot lösningar från den privata sektorn” (s. 141). Enligt universitetet är det ett märkligt sätt att se på saken, dels eftersom

privata lösningar måste accepteras i andra fall (till exempel vad gäller skolgång för medföljande barn), dels eftersom andra utsända statsanställda än de vid Regeringskansliet eller Försvarsmakten också med utredningens förslag anvisas till privata lösningar för hälso- och sjukvård samt för tandvård.

Varför bara Regeringskansliets och Försvarsmaktens utsända arbetstagare ska särbehandlas i fråga om hälso- och sjukvård samt tandvård framför andra statliga arbetsgivare, exempelvis personal utsända från universitet och högskolor, framstår som ologiskt. Som Stockholms universitet förstår utredningen är anledningen till att personal utsänd av Försvarsmakten är inkluderad grundad på uppfattningen att sådan utstationering kan komma att öka i och med det svenska NATO-medlemskapet. Universitetet vill i det sammanhanget erinra om att det är svårt att förutse vilka myndigheter som i framtiden kan behöva stationera personal utomlands av olika skäl.

I praktiken synes lösningen övervältra en del av kostnaderna för utsänd personal från Regeringskansliet och Försvarsmakten till regionerna, vilket också utredningen noterar (s. 200). Stockholms universitet antar vidare att det, med hänsyn till var internationella flygplatser är belägna, framför allt är Region Stockholm, Region Skåne och Västra Götalandsregionen som i praktiken kommer att få bära dessa kostnader.

Oklart vilka arbetsrättsliga regler som gäller

Utredningen synes utgå från att svensk rätt är tillämplig på anställningsförhållanden för personal som arbetar för svenska myndigheter utomlands; exempelvis anges (s. 51) att "[r]ent arbetsrättsligt är dessa personer anställda i Sverige men utför sitt arbete utomlands". Stockholms universitetet menar att det är långt ifrån säkert att dessa personer betraktas som anställda i Sverige i det land där de befinner sig. I vad mån svensk rätt är tillämplig är en fråga som kan komma att avgöras enligt olika internationellt privaträttsliga lagvalsregler beroende på i vilket land tvisten kommer att prövas. Det kan i detta sammanhang noteras att EU-domstolen inte har funnit anledning att särbehandla statligt anställda som utför sitt arbete utomlands (se t.ex. Mahamdia, C-154/11, EU:C:2012:491).

För de fall svensk rätt anvisas som tillämplig för en arbetstagare på en svensk utlandsmyndighet ska som utgångspunkt lag (1994:260) om offentlig anställning (LOA) som utgångspunkt tillämpas. Av 3 § p. 4 följer att lagen inte är tillämplig för "arbetstagare som är lokalanställda av svenska staten utomlands och som inte är svenska medborgare". Denna bestämmelse är uppenbart diskriminerande mot arbetstagare som inte är svenska medborgare. I domen Boukhalfa mot Bundesrepublik Deutschland, C-214/94, ECLI:EU:C:1996:741 var frågan om en belgisk medborgare som var lokalanställd vid den tyska utrikesförvaltningen i Algeriet fick särbehandlas jämfört med lokalanställda som var tyska medborgare. EU-domstolen slog fast att det EU-rättsliga förbudet mot diskriminering pga. nationalitet var tillämpligt och att det inte hade någon betydelse att arbetet hade utförts i tredje land. Det kan därmed konstateras att LOA:s ordalydelse är i strid med EU-rätten. Stockholms universitet

anser att detta är en sådan omständighet som, i enlighet med direktivet, ”har bäring på utsänd personal i statlig tjänst” och som därmed bör ses över.

Detta beslut är i rektors ställe fattat av prorektor, professor Clas Hättestrand, i närvaro av universitetsdirektör Åsa Borin. Studeranderepresentanter har informerats och haft tillfälle att yttra sig. Övrig närvarande har varit Henrik Lindell Kennberg, Ledningssekretariatet (protokollförare). Ärendet har beretts av Områdesnämnden för humanvetenskap och Områdesnämnden för naturvetenskap. Föredragande i ärendet har varit utbildningsledare Rikard Skårfors.